Міністерство освіти і науки України
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Економічний вісник університету

Збірник наукових праць учених та аспірантів

Випуск 56

https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56

Заснований у 2006 році
Видається чотири рази на рік

Переяслав
2023

УДК 330.658.114
18Е

У збірнику опубліковані наукові статті з актуальних питань сучасної економіки, національної економіки України, економічної теорії, фінансів, бухгалтерського обліку, управління, маркетингу, розвитку підприємництва, аграрної економіки, функціонування фінансової системи і соціальної сфери, теорії і практики досліджень у галузі сучасних навчально-методичних технологій підготовки фахівців.

Для наукових працівників, викладачів, студентів економічних спеціальностей, працівників фінансово-кредитних установ та підприємницьких структур.

Редакційна рада: Мармуль Л. О., докт. екон. наук (головний редактор);
Гордей О. Д., докт. екон. наук; **Горошкова Л. А.**, докт. екон. наук; **Ігнатенко М. М.**, докт. екон. наук; **Калюга Є. В.**, докт. екон. наук; **Кириленко О. П.**, докт. екон. наук; **Кужелєв М. О.**, докт. екон. наук; **Лук'яненко І. Г.**, докт. екон. наук; **Марченко О.А.**, докт. екон. наук; **Пасічний М. Д.**, докт. екон. наук; **Тропіна В. Б.**, докт. екон. наук; **Череп А. В.**, докт. екон. наук; **Чугунов І. Я.**, докт. екон. наук; **Язлюк Б.О.**, докт. екон. наук; **Леваєва Л. Ю.**, канд. екон. наук; **Макарчук І. М.**, канд. екон. наук; **Малишко В. В.**, канд. екон. наук; **Паламарчук О. М.**, канд. екон. наук; **Слюсар С. Т.**, канд. екон. наук; **Чабан Г. В.**, канд. екон. наук; **Кучеренко С. Ю.**, канд. екон. наук (відп. секретар).
Міжнародна редакційна рада: В. Воронов докт. соц. наук (Латвія); **А. Ігнасяк-Шульц** докт. екон. наук (Польща); **А. Левітська** докт. екон. наук (Республіка Молдова); **В. Меньшиков** докт. соц. наук (Латвія); **М. Піотровська-Трибулл** докт. екон. наук (Польща); **М. Хітов** докт. економіки (Болгарія); **В. Юшчіус** докт. соц. наук (Литва).

Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Протокол № 8 від 30 березня 2023 року.

Постановою президії ВАК України від 10 лютого 2010 р. № 1-05/1 збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесено до нового переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1021 від 7 жовтня 2015 р. відповідно до рішення Державної атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 29 вересня 2015 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» перереєстровано як фахове наукове видання України, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 1301 від 15 жовтня 2019 р. відповідно до рішення Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2019 року збірник наукових праць «Економічний вісник університету» внесений до Переліку наукових фахових видань України, категорія «Б».

Адреса редакційної колегії:
08400, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30, к. 107.
Засновник та видавець: Університет Григорія Сковороди в Переяславі.
Художник обкладинки: Попенко О.В.
Коректор: Леваєва Л.Ю.
Верстка: Сердюк А.В.
Підписано до друку 31 березня 2023 року. Формат 60x84/8.
Папір офсет. №1.
Гарнітура тип Arial. Друк офсетний. Ум. др. арк. 24,88.
Обл.–вид. арк. 21,15. Наклад 100 примірників.

Університет Григорія Сковороди в Переяславі.
08400, обл. Київська, м. Переяслав, вул. Сухомлинського, 30.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
(реєстрація: серія КВ, №12268-1152 Р від 01.02.2007; перереєстрація: серія КВ, №21383-11183 ПР від 17.06.2015; перереєстрація: серія КВ, №25325-15265 ПР від 26.10.2022.)
Тел./факс +38(044) 293-11-17; +38 (068) 355-83-20; e-mail: ekon.dek@ukr.net
Сайт збірника наукових праць: https://economic-bulletin.com

Періодичне наукове видання «Економічний вісник університету»
зареєстроване в міжнародній базі даних періодичних видань:
ISSN 2306-546X (print)
ISSN 2414-3774 (online)
Key title: Ekonomìčnij vìsnik unìversitetu
Abbreviated key title: Ekon. vìsn. unìv.
Індексування і реферування: Україніка Наукова, Джерело.
Міжнародні інформаційні та наукометричні бази даних: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Ulrich's Periodicals Directory (США), Google Scholar, Research Bible, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Українські наукові журнали.

©УГСП, 2023.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

University Economic Bulletin

Collection of scientific articles of scientists and post-graduate students

ISSUE 56

https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56

Established in 2006
Issued quarterly

Pereiaslav
2023

УДК 330.658.114
18E

The collection contains the scientific articles on actual issues of the modern economics, national economy of Ukraine, economic theory, finance, accounting, management, marketing, entrepreneurship development, agricultural economy, functioning of financial system and social sphere, theory and practice of research in the field of modern teaching and methodological technologies for training specialists.

For scientists, teachers, students of economic specialties, employees of financial and credit institutions and entrepreneurs.

Editorial Board: L. O. Marmul, Doctor of Economics (chief editor);
O. D. Hordei Doctor of Economics**; L. A. Goroshkova** Doctor of Economics; **M. M. Ignatenko**, Doctor of Economics; **Y. V. Kaliuga**, Doctor of Economics; **O. P. Kyrylenko**, Doctor of Economics; **M. O. Kuzheliev**, Doctor of Economics; **I. G. Lukianenko**, Doctor of Economics; **O. A. Marchenko**, Doctor of Economics; **M. D. Pasichnyi**, Doctor of Economics; **V. B. Tropina**, Doctor of Economics; **A. V. Cherep**, Doctor of Economics; **I. Y. Chugunov,** Doctor of Economics; **B. O. Yazlyuk**, Doctor of Economics; **L. Y. Levaieva**, Candidate of Economics; **V. V. Malyshko**, Candidate of Economics; **I. M. Makarchuk**, Candidate of Economics; **O. M. Palamarchuk**, Candidate of Economics; **S. T. Sliusar**, Candidate of Economics; **G. V. Chaban**, Candidate of Economics; **S. Y. Kucherenko**, Candidate of Economics (Secretary).
International Editorial Board: V. Voronov, Doctor of Sociology (Latvia); **A. Ignasiak-Szulc,** Doctor of Economics (Poland); **A. Levitska,** Doctor of Economics (Republic of Moldova); **V. Menshikov,** Doctor of Sociology (Latvia); **M. Piotrowska-Trybull,** Doctor of Economics (Poland); **M. Khitov,** Doctor of Economics (Bulgaria); **V. Juščius,** Doctor of Sociology (Lithuanian).

Recommended by the Academic Council of Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav. Protocol No 8 dated March 30, 2023.

By the decision of Presidium of Higher Attestation Committee of Ukraine dated February 10, 2010, No 1-05/1 Collection of Scientific Articles «University Economic Bulletin» was included to the new list of the professional publications of Ukraine, in which results of Dissertations in Economy for the Doctor and Candidate scientific degrees may be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1021 from October 7, 2015 and according to the resolution of the State Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from September 29, 2015 the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is re-registered as a professional scientific publication of Ukraine where the research results of doctoral and candidate theses in Economics can be published.

By the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 1301 from October 15, 2019 and according to the resolution of the Attestation Board of the Ministry of Education and Science of Ukraine from October 15, 2019, the Collection of Scientific Articles of Scientists and Post-graduate Students «University Economic Bulletin» is included to the List of scientific professional publications of Ukraine, category «B».

Address of Editorial Board:
08400, Pereiaslav, Sukhomlynskogo Str., 30, office 107.
Founder and issuer: Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav.
Cover page designer: O.V. Popenko
Corrector: L.Y. Levaieva
Layout: A.V. Serdyuk
Signed for print on March 31, 2023. Format 60x84/8.
Offset paper №1.
Type Arial. Offset print. Conventional printed sheet. 24,88.
Issued sheets 21,15. 100 copies.

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav.
08400, Kyiv Region, Pereiaslav, Sukhomlynskogo Str., 30.
Certificate on inclusion to the State Publisher Register
(registration: series KB, No 12268-1152 P dated 01.02.2007; re-registration: series KB, No 21383-11183 PR dated 17.06.2015; re-registration: series KB, No 25325-15265 PR dated 26.10.2022).
Tel./fax +38 (044) 293–11–17; +38 (068) 355-83-20; e-mail: ekon.dek@ukr.net
Website of scientific bulletin: https://economic-bulletin.com

Serial publication «University Economic Bulletin»,
Registered in the international database of serial publications:
ISSN 2306-546X (print)
ISSN 2414-3774 (online)
Key title: Ekonomìčnij vìsnik unìversitetu
Abbreviated key title: Ekon. vìsn. unìv.
Indexing and reviewing: Ukrainika Naukova, Dzherelo.
International information and scientometric data base: Directory of Open Access Journals (DOAJ), ERIH PLUS, IDEAS/RePEc, Index Copernicus International (ICI), Central and Eastern European Online Library (CEEOL), Ulrich's Periodicals Directory (USA), Google Scholar, Research Bible, National Library of Ukraine after V.I. Vernadskiy, Ukrainian Scientific Journals.

© UHSP, 2023.

ЗМІСТ

Економіка та управління

КУШНІРЕНКО О. М., ГАХОВИЧ Н. Г. Стратегічні напрями повоєнного відновлення машинобудування в Україні 5
КОЗІЙ Т. В., ПОЧТАРЬОВ С. О. Діяльність органів контролю за якістю продукції в період надзвичайного стану 15
ЛАНЧЕНКО Є. О., ІВЧЕНКО В. М. Розвиток малих форм господарювання в аграрному секторі економіки 19
МАВРІНА М. І., БЕЛОПОЛЬСЬКИЙ М. Г. Використання принципів шерінгової економіки, як метод підвищення ефективності підприємства в післявоєнний період 29
СУМЕЦЬ О. М., ГОРОШКОВА Л. А. Оцінка річкових портів України щодо можливостей організації на їхній базі логістичних зон 37
ЧАБАН Г. В., ЧАБАН В. Г., ТІРБАХ Л. В. Формування персоналу підприємства: фактори і методи 49

Міжнародна економіка

КУДРИЦЬКА Н. В. Державне регулювання процесів конвергенції авіаційного транспорту України до ЄС 54
САБРІНА КАЛІНКОВА. Внесок Болгарії в економіку Європейського Союзу 61
ШУГАЛІЙ А. М. Сучасні тенденції і проблеми зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах воєнного стану 65

Економічна теорія

АМБЕР А. Ю. Теоретико-дефінітивна експозиція категоріального апарату дослідження управління екологічною безпекою підприємства 77
СТУДІНСЬКА Г. Я. Філософія структури національного бренду країни 95
СТУДІНСЬКИЙ В. А. Відображення національного економічного менталітету в народній казці 102
ВАРНАЛІЙ З. С., БОНДАРЕНКО С. М. Фінансова безпека підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення 106
ГОРОШКОВА Л. А., ВАСИЛЬЄВА О. О., МАСЛОВА О. В., СУМЕЦЬ О. М. Річкова логістика в умовах війни та повоєнного відновлення України: стан та перспективи 113
КОСТИК Є. П., УДОВИК В. М. Соціально-економічний розвиток Півдня України в умовах дії режиму одеського порто-франко 125
КУЖЕЛЄВ М. О. Інтегрування ринку криптовалют у фінансову систему України: теоретичні аспекти 137
ТІТАРЧУК М. І. Теоретичні засади формування бюджетної політики 142
ШУЛЬГА О. А. Сучасний стан та тренди розвитку національного бренду України 148

Фінанси, грошовий обіг та кредит

БАРАННИК Л. Б., КАЧУЛА С. В. Обов'язкове медичне страхування як елемент системи соціальної безпеки населення 155
ГОРДЕЙ О. Д., РЯБОКІНЬ М. В., КОТУХ Є. В., НОВИЦЬКА О. В. Середньострокове бюджетне планування в територіальних громадах 162
КОЗАРЕЗЕНКО Л. В. Детермінанти реалізації принципів «зеленого» бюджетування 174
МАКАРЧУК І. М., МАЛИШКО В. В., ЯРЕМЕНКО Л. М. Фінансова безпека підприємств: характерні ознаки, складові, основні загрози й небезпеки 183
МАКОГОН В. Д., АДАМЕНКО І. П. Фінансова політика держави у системі економічного розвитку 193
НЕЧИПОРЕНКО А. В. Особливості управління фінансовими ризиками підприємства в умовах трансформаційних змін 200

CONTENTS

Economy and Management

KUSHNIRENKO OKSANA, GAKHOVICH NATALIA. Strategic directions of Ukrainian engineering post-war recovery 5
KOZIY TATYANA, POCHTAREV SERGEY. Activities of product quality control bodies during the emergency period 15
LANCHENKO YEVHENII, IVCHENKO VOLODYMYR. Development of small forms of farming in the agrarian sector of the economy 19
MAVRINA MARYNA, BELOPOLSKIY MYKOLA. Using the principles of the sharing economy as a method of increasing the efficiency of the enterprise in the post-war period 29
SUMETS ALEXANDER, HOROSHKOVA LIDIIA. Assessment of the river ports of Ukraine regarding their logistics zones` organizational capability 37
CHABAN GALINA, CHABAN VITALIY, TIRBAKH LESYA. Formation of enterprise personnel: factors and methods 49

International Economics

KUDRYTSKA NATALIIA. State regulation of air transport convergence processes from Ukraine to the European Union 54
KALINKOVA SABRINA. Bulgarian contribution to the economics of the European Union 61
SHUHALII ANATOLII. Current trends and problems of foreign economic activities of enterprises in the context of a military state 65

Economic Theory

AMBER ARTHUR. Theoretical-definitive exposition of the categorical apparatus for investigating the management of environmental safety in an enterprise 77
STUDINSKA GALYNA. The philosophy of the structure of the country's national brand 95
STUDINSKI VOLODYMYR. Reflection of the national economic mentality in a folk tale 102
VARNALII ZAKHARII, BONDARENKO SNIZHANA. Financial security of Ukrainian enterprises during the war and post-war period 106
HOROSHKOVA LIDIIA, VASYL'YEVA OLENA, MASLOVA OKSANA, SUMETS ALEXANDER. River logistics amid war and post-war recovery in Ukraine: current situation and prospects 113
KOSTYK YEVHENII, UDOVYK VOLODYMYR. Socio-economic development of the South of Ukraine in the conditions of operation of the Odesa porto-franco regime 125
KUZHELIEV MYKHAILO. Integration of the cryptocurrency market in the financial system of Ukraine: theoretical aspects 137
TITARCHUK MYKHAILO. Theoretical basis of budget policy formation 142
SHULHA OLHA. Current state and development trends of the national brand of Ukraine 148

Finance, Monetary Circulation and Credit

BARANNYK LILIIA, KACHULA SVITLANA. Compulsory health insurance as an element of the population's social security system 155
HORDEI OKSANA, RIABOKIN MARYNA, NOVYTSKA OLENA, KOTUKH YEVHEN. Medium-term budget planning in the united territorial communities 162
KOZAREZENKO LIUDMYLA. The theoretical and practical foundations for the implementation the "green" budgeting principles 174
MAKARCHUK INNA, MALYSHKO VITALINA, YAREMENKO LIUDMYLA. Financial security of enterprises: characteristics, components, main threats and dangers 183
MAKOHON VALENTYNA, ADAMENKO IRYNA. Financial policy of the state in the system of economic development 193
NECHYPORENKO ALINA. Features of financial risk management of the enterprise in the conditions of transformational changes 200

15.Barannyk L. B., Salnykova T. V. (2022). Medychne strakhuvannia u reformuvanni systemy okhorony zdorovia Ukrainy [Medical insurance in reforming the health care system of Ukraine]. Ekonomika ta suspilstvo, 46. URL: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/2072-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1995-1-10-20230213.pdf

16.Hartsuieva I. Yak zminylosia medychne strakhuvannia v Ukraini pid chas viiny? [How did medical insurance change in Ukraine during the war?] URL: https://forinsurer.com/public/23/01/31/4974

17.Medyky y patsiienty vymahaiut zabezpechyty finansuvannia haluzi okhorony zdorovia na rivni 5% vid VVP [Doctors and patients demand to ensure funding of the healthcare industry at the level of 5% of GDP]. Shchotyzhnevyk «Apteka», 45 (1266) 23 lystopada 2020 r. URL: https://www.apteka.ua/article/572994

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Баранник Лілія Борисівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри соціального забезпечення та податкової політики Університету митної справи та фінансів
вул. Володимира Вернадського, 2/4. м. Дніпро, 49000, Україна
ORCID: 0000-0001-9469-643X
Researcher ID: 57220050471
e-mail: baranniklb@gmail.com

Качула Світлана Валентинівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Дніпровський державний аграрно-економічний університет
вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49000, Україна
ORCID: 0000-0003-2540-862X
Researcher ID: C-8759-2019
e-mail: s.kachula@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Barannyk Liliia, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Security and Tax, University of Customs and Finance
Vernadskoho Str., 2/4. Dnipro, 49000, Ukraine
e-mail: baranniklb@gmail.com

Kachula Svitlana, Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University,
Sergej Efremov st., 25, Dnipro, 49000, Ukraine
e-mail: s.kachula@ukr.net

Подано до редакції 18.02.2023
Прийнято до друку 12.03.2023

УДК 336.144.2; 332.142 https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56-162-174

СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

Гордей О. Д.,
Рябокінь М. В.,
Котух Є. В.,
Новицька О. В.

Предмет дослідження. *Процес середньострокового бюджетного планування із використанням інформаційно-програмного комплексу (ІПК) «Місцевий бюджет» в територіальних громадах (ТГ) для забезпечення раціонального планування та використання коштів місцевих бюджетів.*

Мета роботи *– обґрунтувати важливість середньострокового бюджетного планування для забезпечення стійкого економічного та соціального розвитку ТГ в умовах інтенсифікації процесів автоматизації з використанням спеціального програмного забезпечення.*

Методи та методологія дослідження. *Під час дослідження використовувалися еволюційний (під час вивчення еволюції впровадження середньострокового бюджетного планування) і системний (в процесі вивчення алгоритму середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні) підходи, а також основні прийоми візуалізації результатів дослідження. Використано пакет програмного забезпечення ІПК «Місцевий бюджет».*

Результати роботи. *Дослідження присвячено розгляду алгоритму середньострокового бюджетного планування в територіальних громадах. Чітка послідовність дій під час обґрунтування доцільності використання фінансових ресурсів бюджетів громади зумовлює прискорений розвиток ТГ. Планування доходів і видатків на середньостроковий період дає змогу вивчити потенціальні напрями збільшення дохідної частини та ефективніші напрями використання фінансових ресурсів. Щорічне корегування дозволяє зменшити або унеможливлює неефективне витрачання фінансових ресурсів.*

© Гордей О. Д., Рябокінь М. В., Котух Є. В., Новицька О. В., 2023

Автоматизація середньострокового бюджетного планування – це важливий крок до відповідності європейським принципам фінансового забезпечення потреб та інтересів громадян.

Галузь застосування результатів. *Результати дослідження можуть бути використані в таких галузях наукових знань як фінанси, гроші та кредит, педагогіка, галузь економічної та соціальної сфери, що дозволяє виявити пріоритетні напрями фінансового забезпечення рівня життя населення в ТГ.*

Висновки. *Середньострокове бюджетне планування на рівні ТГ є важливим та необхідним процесом, який дозволяє забезпечити комплексний підхід під час раціонального використання обмежених фінансових ресурсів на середньостроковий період з метою задоволення потреб та інтересів кожного члена громади. Головні розпорядники коштів завдяки місцевим цільовим програмам розвитку контролюють процес виконання результативних показників, які є невід'ємною складовою бюджетного процесу. Середньострокове планування відбувається на плановий та на два наступні за плановим бюджетні періоди. Пам'ятаємо, в процесі реалізації середньострокового бюджетного планування здійснюється щорічний зріз усіх місцевих цільових програм соціально-економічного розвитку ТГ для контролю рівня обґрунтованості розрахунку ресурсів бюджету на середньострокову перспективу. Якісне середньострокове бюджетне планування забезпечує факт використання ІПК «Місцевий бюджет» на рівні місцевих фінансових органів.*

Ключові слова: *середньостроковий, бюджетне планування, фінансове забезпечення, територіальна громада, стратегія, інформаційно-програмний комплекс «Місцевий бюджет».*

MEDIUM-TERM BUDGET PLANNING IN THE UNITED TERRITORIAL COMMUNITIES

Hordei Oksana,
Riabokin Maryna,
Novytska Olena,
Kotukh Yevhen

Subject. *The process of medium-term budget planning using the «Local Budget» software in Territorial Communities (TCs) to ensure rational planning and use of local budget funds.*

Purpose. *The purpose of the work is to substantiate the importance of medium-term budget planning to ensure sustainable economic and social development of the TC in the conditions of intensification of automation processes using special software.*

Methodology. *During the study, evolutionary (while studying the evolution of medium-term budget planning implementation) and systemic (in the process of studying the medium-term budget planning algorithm at the local level) approaches were used, as well as the main methods of visualization of research results. The «Local Budget» software package was used.*

Results. *The study is devoted to consideration of the medium-term budget planning algorithm in united territorial communities. A clear sequence of actions during the justification of the expediency of using the financial resources of the community budgets determines the accelerated development of TC. Planning income and expenses for the medium-term period makes it possible to study potential directions for increasing income part and more effective directions for using financial resources. Annual adjustment allows for reducing or making it impossible to spend ineffectively financial resources. Automation of medium-term budget planning is an important step towards compliance with the European principles of financial provision of the needs and interests of citizens.*

Practical implications. *The results of the research can be used in such areas of scientific knowledge as finance, money and credit, pedagogy, and the economic and social sphere, which allows us to identify the priority directions of financial support for the population's standard of living in TC.*

Conclusions. *Medium-term budget planning at the level of the local community is an important and necessary process that allows for a comprehensive approach during the rational use of limited financial resources for the medium-term period to meet the needs and interests of every member of the community. The chief managers of funds, thanks to local target development programs, control the process of performance indicators, which are an integral part of the budget process. Medium-term planning is carried out for the planned and two following budget periods. We remember that in the process of implementing medium-term budget planning, an annual cut of all local target programs of social and economic development of the TC is carried out to control the level of reasonableness of the calculation of budget resources for the medium-term perspective. High-quality medium-term budget planning ensures the fact of using the IPC «Local Budget» at the level of local financial institutions.*

Keywords: *medium-term, budget planning, financial support, territorial community, strategy, «Local Budget» software.*

JEL Classifications: *H72, O16, O29, L10*

Вступ. Запровадження середньострокового бюджетного планування створило основні передумови для цілісного механізму забезпечення повноцінного розвитку територіальних громад (ТГ) після завершення процесу децентралізації в Україні. Середньострокове бюджетне планування не можливо запровадити з високою ефективністю без застосування спеціального програмного забезпечення для посилення автоматизації даного процесу. Інформаційно-програмний комплекс «Місцевий бюджет» є не тільки спеціальним програмним забезпеченням, але й інструментом реалізації функцій органів місцевого самоврядування під час бюджетного планування на середньострокову перспективу. Середньострокове бюджетне планування на рівні ТГ забезпечить задоволення соціальних та економічних потреб громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Починаючи з 2017 року по теперішній час відбулися зміни у законодавчому забезпеченні, які регулюють середньострокове бюджетне планування. Насамперед, запровадження середньострокового бюджетного планування було передбачено як захід у «Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» [1]. Законодавче запровадження трирічного бюджетного планування на рівні місцевих бюджетів почало регулюватися Бюджетним кодексом, після прийняття ВРУ Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування» [2]. Подальше затвердження змін до процесу бюджетного планування на середньостроковий період на місцевому рівні відбулося на рівні Міністерства фінансів України, зокрема Наказом Міністерства фінансів України «Про внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України» [3] та впровадження в дослідну експлуатацію комп'ютерної програми «Інформаційно-аналітична система (ІАС) управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «Logica» [4]. Дослідження присвячено вивченню алгоритму реалізації середньострокового бюджетного планування за допомогою ІПК «Місцевий бюджет» [5].

Предмет дослідження. Процес середньострокового бюджетного планування із використанням інформаційно-програмного комплексу (ІПК) «Місцевий бюджет» в територіальних громадах (ТГ) для забезпечення раціонального планування та використання коштів місцевих бюджетів.

Мета роботи – обґрунтувати важливість середньострокового бюджетного планування для забезпечення стійкого економічного та соціального розвитку ТГ в умовах інтенсифікації процесів автоматизації з використанням спеціального програмного забезпечення.

Завдання дослідження. Мета дослідження зумовила постановку і вирішення наступних завдань: обґрунтувати необхідність впровадження середньострокового бюджетного планування; охарактеризувати етапи подання пропозицій до прогнозу основних планових показників місцевих бюджетів; виділити інформацію, що подається в ІАС «Logica» з ІПК «Місцевий бюджет» для подальшого використання в середньостроковому бюджетному плануванні; розглянути алгоритм подання проєкту середньострокового бюджету на рівні ТГ та його затвердження.

Методи та методологія дослідження. Під час дослідження використовувалися еволюційний (під час вивчення еволюції впровадження середньострокового бюджетного планування) і системний (в процесі вивчення алгоритму середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні) підходи, а також основні прийоми візуалізації результатів дослідження. Використано пакет програмного забезпечення ІПК «Місцевий бюджет».

Постановка проблеми. Для забезпечення раціонального використання обмежених фінансових ресурсів на місцевому рівні, необхідно вивчити процес середньострокового бюджетного планування, який складається відповідно до цілей та пріоритетів, які визначені у прогнозних та програмних документах економічного і соціального розвитку як України, так і ТГ з урахуванням Бюджетної декларації із використанням необхідного програмного забезпечення.

Результати дослідження. Міністерство фінансів України рекомендує здійснювати процес середьострокового бюджетного планування місцевого бюджету учасниками бюджетного процесу відповідно до розробленої місцевим фінансовим органом інструкції з підготовки пропозицій до прогнозу місцевого бюджету та з урахуванням положень Методичних рекомендацій [6].

Середньострокове бюджетне планування місцевого бюджету рекомендовано формувати у наступній послідовності [6]:

1. Місцевий фінансовий орган (МФО) відповідно до основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на прогнозні роки, аналізу виконання місцевого бюджету у попередніх та поточному бюджетних періодах та за участю органів, що контролюють справляння надходжень бюджету:

– забезпечує прогнозування обсягів доходів місцевого бюджету,

– визначає обсяги фінансування місцевого бюджету, повернення кредитів до місцевого бюджету на середньостроковий період

– розраховує загальні орієнтовні граничні показники у термін не пізніше 15 липня року, що передує плановому.

2. МФО у межах загальних орієнтовних граничних показників:

– розраховує орієнтовні граничні показники,

– розробляє інструкцію з підготовки пропозицій до прогнозу місцевого бюджету,

– доводить орієнтовні граничні показники до головних розпорядників бюджетних коштів у термін не пізніше 20 липня року, що передує плановому.

3. Головні розпорядники коштів, відповідно до доведеної МФО інструкції з підготовки пропозицій до прогнозу місцевого бюджету та орієнтовних граничних показників, а також з урахуванням вимог Методичних рекомендацій [6], складають пропозиції до прогнозу місцевого бюджету та подають їх МФО у встановлені ним терміни, але не пізніше 01 серпня року, що передує плановому.

4. МФО здійснює аналіз поданих головними розпорядниками пропозицій до прогнозу місцевого бюджету на відповідність доведеним орієнтовним граничним показникам і вимогам доведеної інструкції, за результатами якого керівник фіноргану приймає рішення про включення поданих пропозицій до прогнозу місцевого бюджету.

Орієнтовні граничні показники рекомендується доводити фіноргану до головного розпорядника загальними сумами на кожний рік середньострокового періоду за формою, затвердженою Методичними рекомендаціями (додаток 1) [6, дод. 1], та із зазначенням окремо обсягів:

– видатків за загальним фондом, джерелом яких є трансферти з державного та місцевих бюджетів;
– видатків за спеціальним фондом (у разі необхідності зазначаються джерела їх надходжень);
– надання кредитів із загального фонду.

Середньострокове бюджетне планування починається зі складання прогнозу місцевого бюджету. Прогноз місцевого бюджету на відповідний рік проводиться щорічно, відповідно до змін до Бюджетного кодексу. У 2022 році прогнозування було пропущено у зв'язку із воєнним станом.

Таким чином, розпочинається процес середньострокового бюджетного планування зі складання пропозицій до прогнозу місцевих бюджетів. Для цього відбувається надання граничних показників головним розпорядникам коштів, тобто місцевий фінансовий орган повинен довести ліміти до головних розпорядників коштів, оскільки в межах доведених лімітів головний розпорядник може проводити складання пропозицій до прогнозу місцевого бюджету.

Більшість ТГ у процесі реалізації бюджетного процесу, в тому числі середньострокового бюджетного планування, використовують спеціальне програмне забезпечення, зокрема ІПК «Місцевий бюджет» (рис. 1) [5].

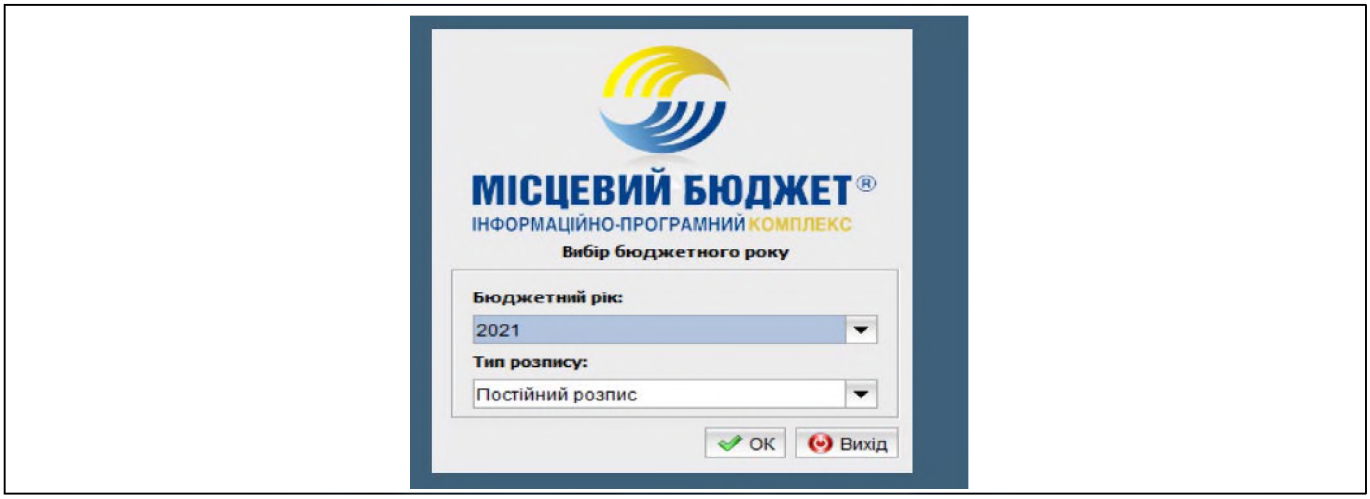

Рисунок 1. Початок роботи з ІПК «Місцевий бюджет»

На початку середньострокового бюджетного планування проходить процес складання пропозицій до прогнозу місцевого бюджету. В ІПК «Місцевий бюджет» у пункті меню «Звіти» є закладка «Бюджетні пропозиції на 2022-2024 роки» через яку необхідно перейти до вкладки «Орієнтовні граничні показники» (рис. 2).

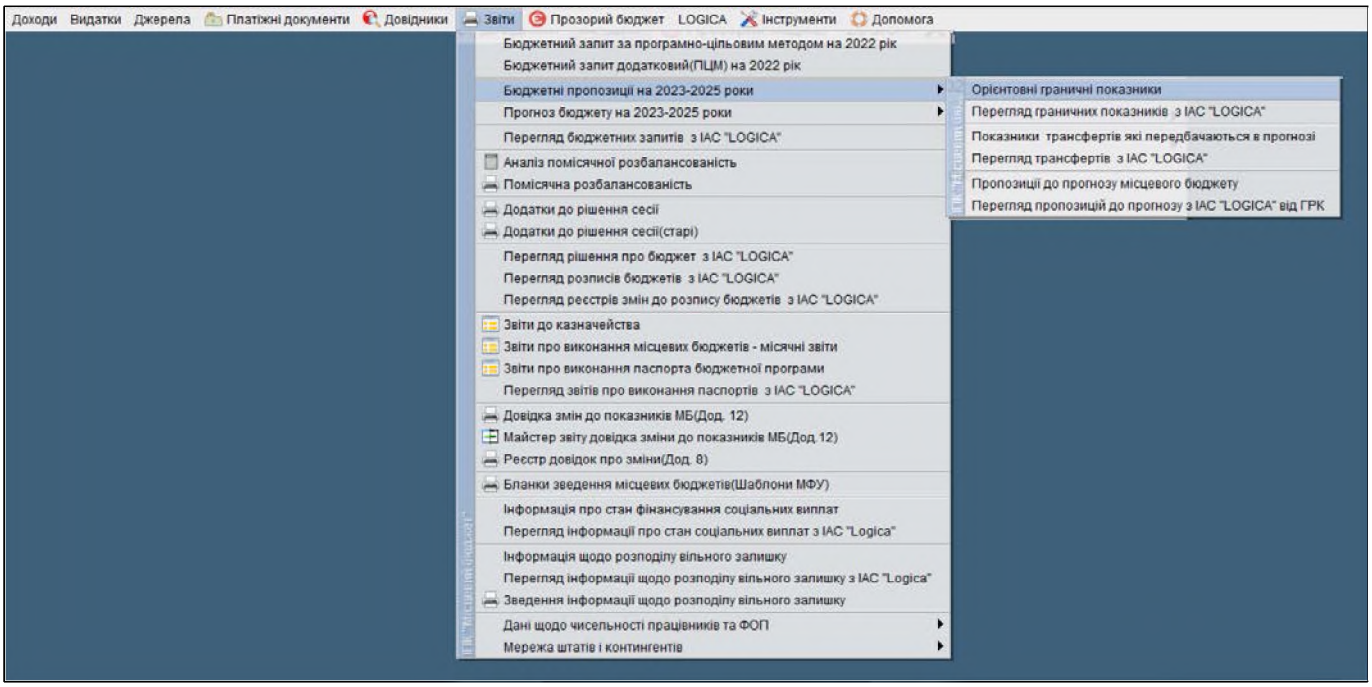

Рисунок 2. Вкладка «Орієнтовні граничні показники» в ІПК «Місцевий бюджет»

У цій вкладці можна побачити (рис. 2), які МФО довів орієнтовні граничні показники по кожному головному розпоряднику відповідно до форми, яку затвердило Міністерство фінанасів України, тобто створюються орієнтовні граничні показники видатків місцевого бюджету по головному розпоряднику. Орієнтовні граничні показники - це основний пункт, з якого розпочинається складання прогнозу місцевого бюджету. У пункті «Перегляд граничних показників» вони переглядаються головними розпорядниками та враховуються у подальших етапах.

За законодавством, на основі пропозицій до прогнозу, які надані головними розпорядниками коштів МФО, формуються показники трансфертів, які передбачаються в прогнозі місцевого бюджету. Тобто це трансферти іншим бюджетам, які передбачені в іншому бюджету для того, щоб бюджет-рецепієнт зміг їх порахувати в своєму прогнозі. Відтак, це обмін трансфертами між різними бюджетами.

Процес планування показників трансфертів у стандартній табличці, яку заповнюють в розділі «Звіти», далі «Бюджетні пропозиції», далі «Показники трансфертів, які передбачаються в прогнозі» (рис. 3).

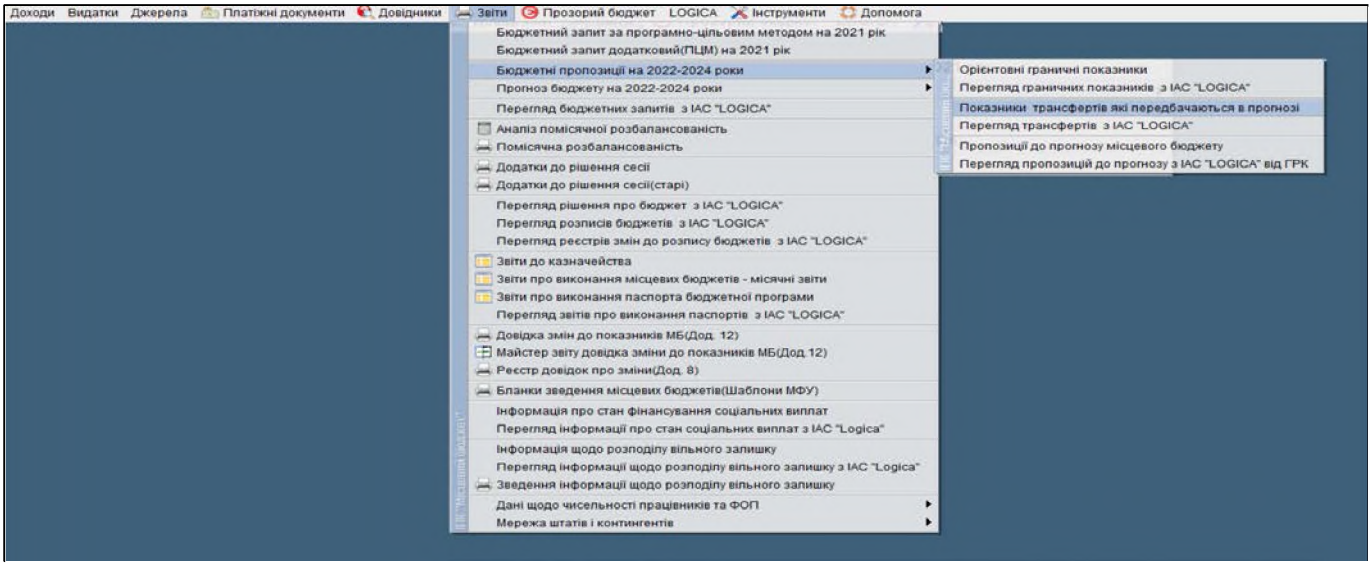

Рисунок 3. Вкладка «Показники трансфертів, які передбачаються в прогнозі» в ІПК «Місцевий бюджет»

Показники трансфертів, за законодавством, формуються після пропозицій, але на практиці, ці процеси, як правило, плануються одночасно (на одному рівні) з орієнтовними граничними показниками, які доводяться до мережі головних розпорядників коштів. МФО показники прогнозних трансфертів вже доводять одразу іншим МФО для складання точних прогнозів.

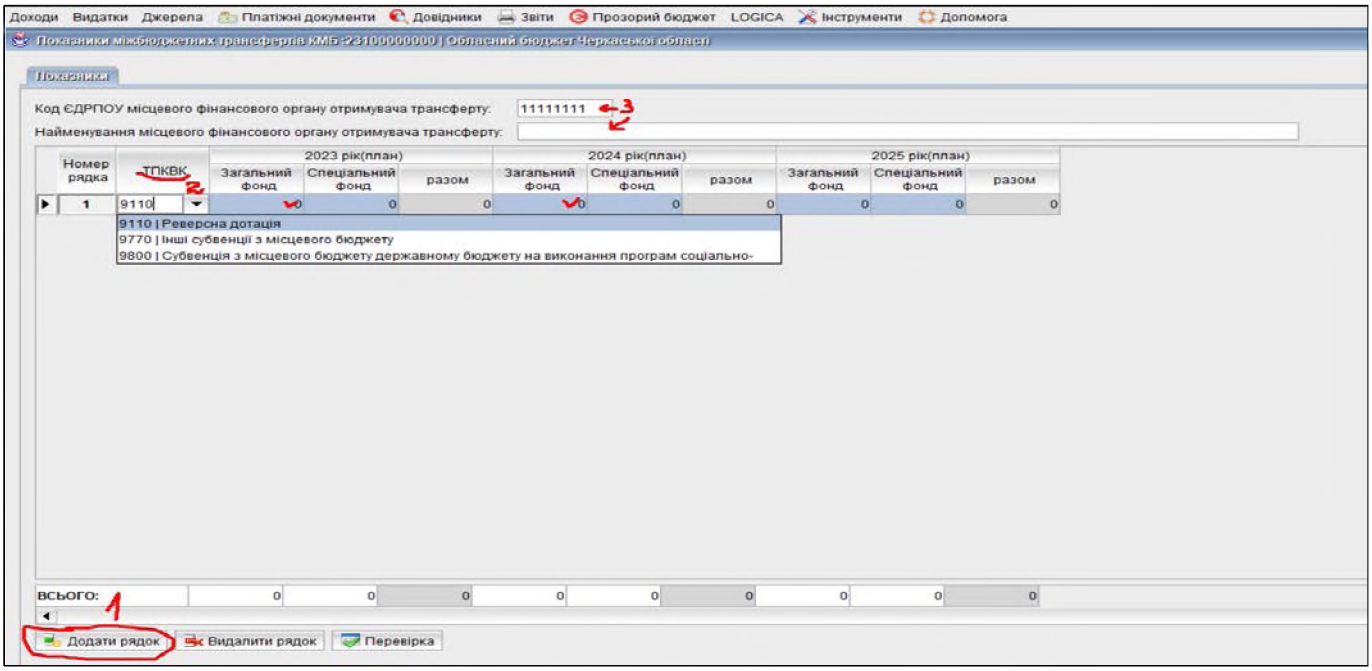

Рисунок 4. Приклад введення інформації у вкладку «Показники трансфертів, які передбачаються в прогнозі» в ІПК «Місцевий бюджет»

Таблички є частиною програми, вони є типовими, відрізняються тільки змістовним навантаженням введеної інформації (рис. 4). У нашому випадку – це Показники трансфертів, які передбачаються в прогнозі. Додаємо рядок (1), визначаємо вид трансферту (він зазначається за кодами типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету (ТПКВК), який має відповідність коду функціональної класифікації видатків та кредитування (КФКВК) (2), тобто бачимо це або субвенція, або реверсна дотація тощо), вводимо (3) назву та код ЄДРПОУ фінансового органу отримувача трансферту.

Якщо, наприклад, необхідно внести інформацію по реверсній дотації «Реверсна дотація», вносимо умовні дані, далі натискається кнопка «Перевірка» (1), якщо помилок не виявлено, натискаємо «Зберегти» (2) і далі кнопку «Друкувати» (3) (рис.5).

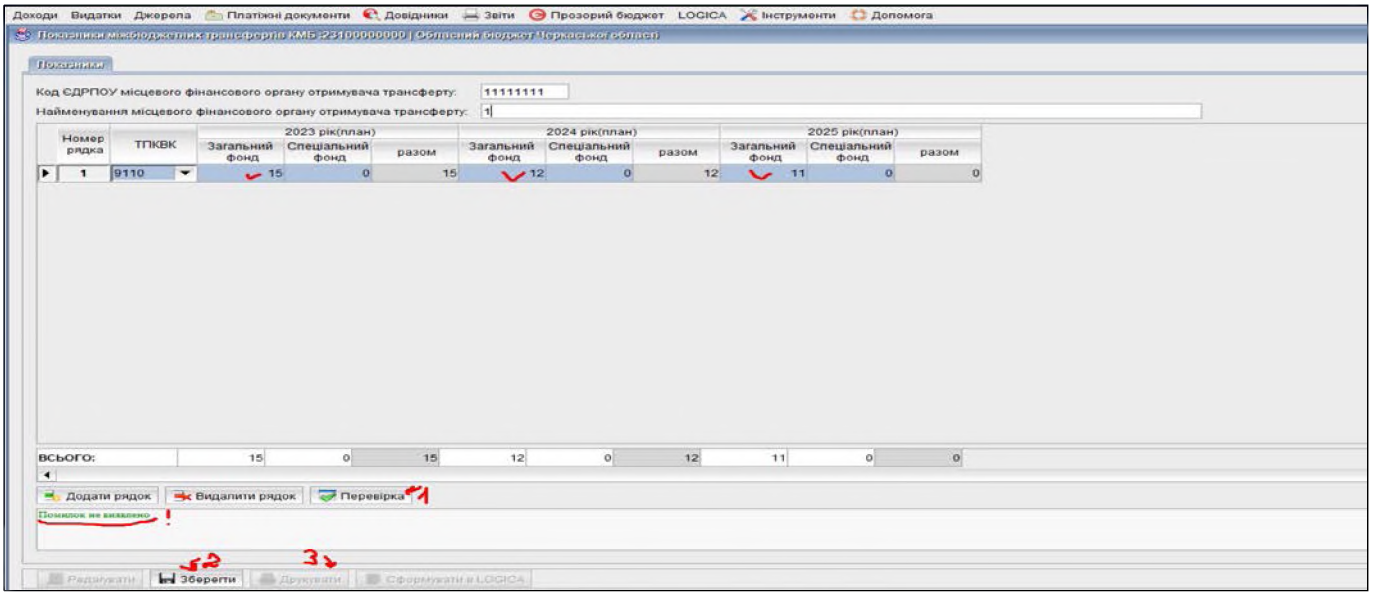

Рисунок 5. Приклад введення інформації по реверсній дотації у вкладці «Показники трансфертів, які передбачаються в прогнозі» в ІПК «Місцевий бюджет»

Після введеня усієї необхідної інформації, можливо і за іншими ТПКВК (інші сувенції місцевого бюджету та субвенція з місцевого бюджету державному бюджету за виконання програм соціального розвитку) отримуємо друковану форму, яка поперньо була заповнена (рис. 6).

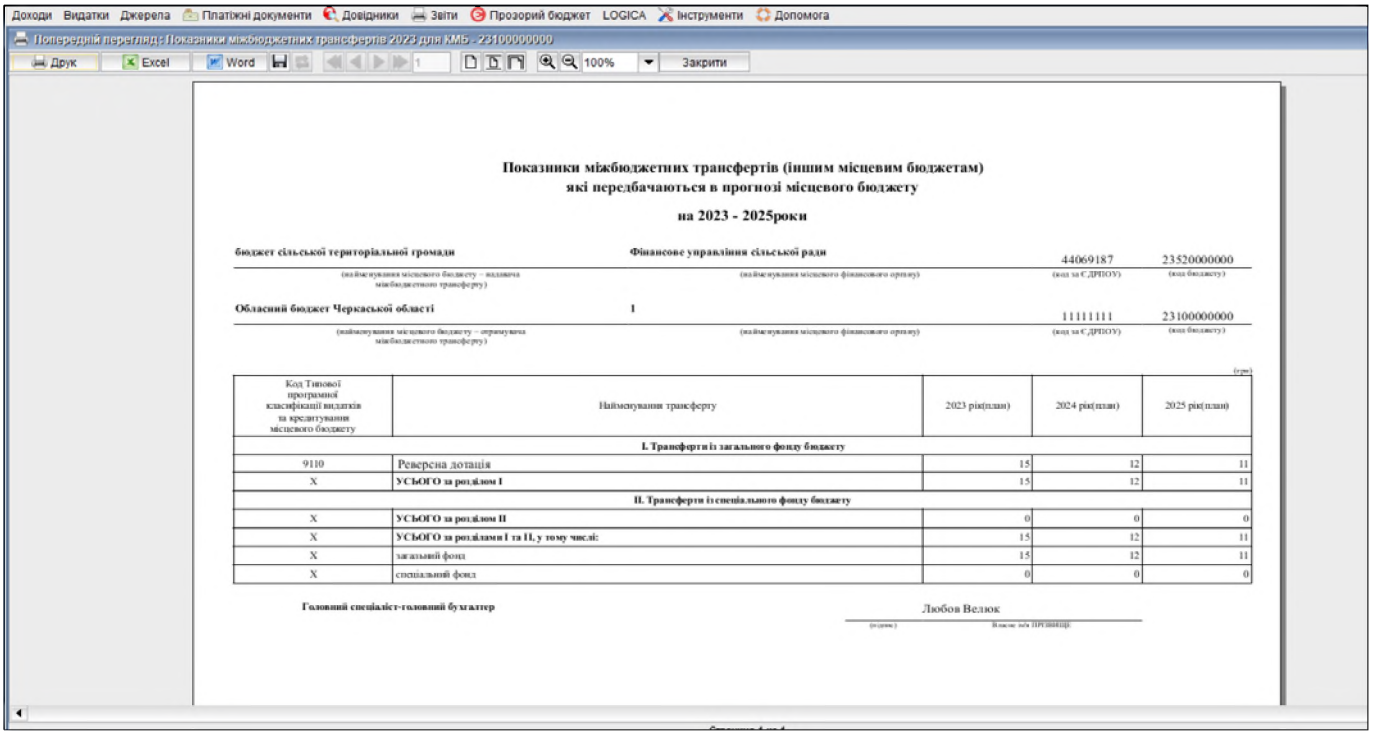

Рисунок 6. Вигляд друкованої форми «Показники трансфертів, які передбачаються в прогнозі місцевого бюджету» в ІПК «Місцевий бюджет»

Хоча і в ІПК зазначається друкована форма, проте цю форму використовують в електронному вигляді. Далі – ця таблиця формується в ІАС «Logica» кваліфікованим електронним підписом (КЕП). Після передачі даних в ІАС «Logica», заплановані бюджетні трансферти будуть доступні іншим учасникам (МФО), які користуються системою. Відтак, інші МФО при обранні в пункті меню «Звіти», далі «Бюджетні пропозиції», далі «Перегляд трансфертів з ІАС «Logica», наклавши КЕП, побачать факт отримання трансфертів (рис. 7).

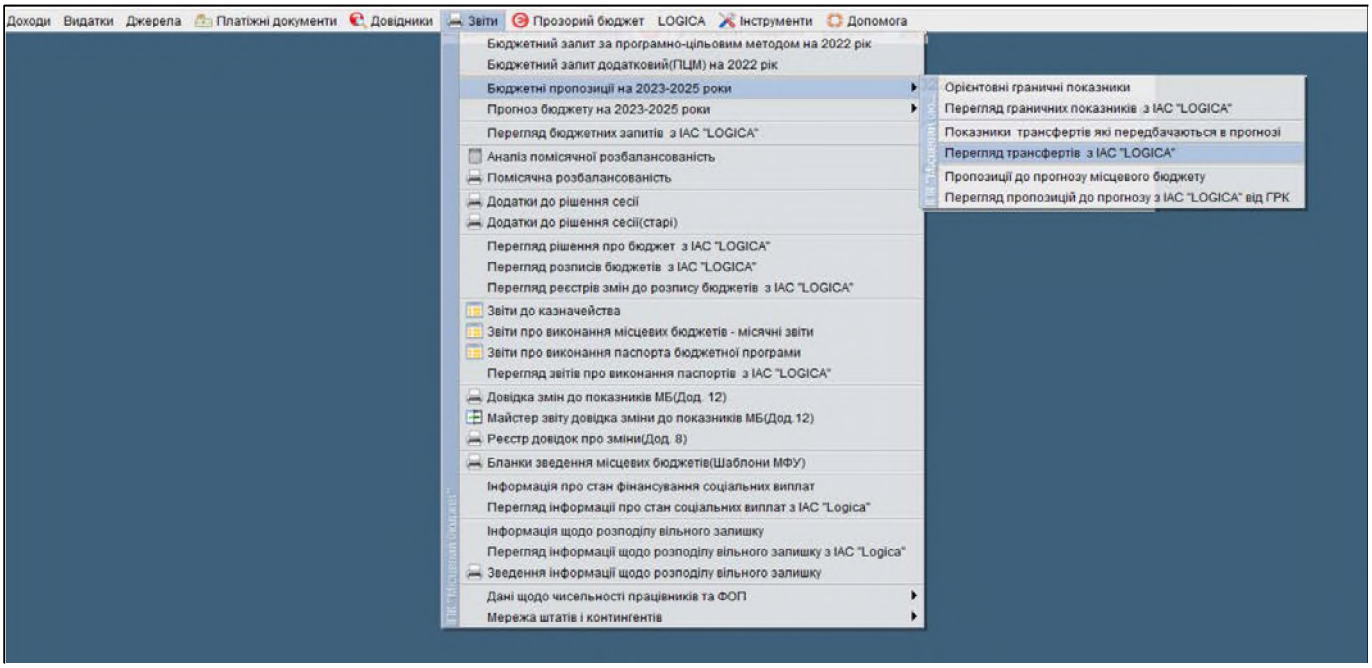

Рисунок 7. Місце розміщення вкладки «Перегляд трансфертів з «Logica» в ІПК «Місцевий бюджет»

Наразі, це дуже важливий документ (рис. 7), тому що, якщо бюджети обмінюються трансфертами, то стандартного документу, де необхідно про них повідомляти (наприклад МФО передбачив трансферт іншому МФО) відсутній. Ця можливість спрогнозувати трансферти є значною перевагою в процесі середньострокового бюджетного планування, оскільки чітко прослідковуються фінансові потоки і зникає ймовірність виникнення ситуації їх неврахування (наприклад, один МФО передбачає трансфер, а інший його не бачить, або вказується не вірна сума трансферту, або взагалі не відображається в рішенні).

Наступним етапом в алгоритмі бюджетного планування на середньострокову перспективу необхідно заповнити інформацію по показниках фінансування бюджету (рис. 8). Обираємо «Показники фінансування бюджету (Додаток 3)».

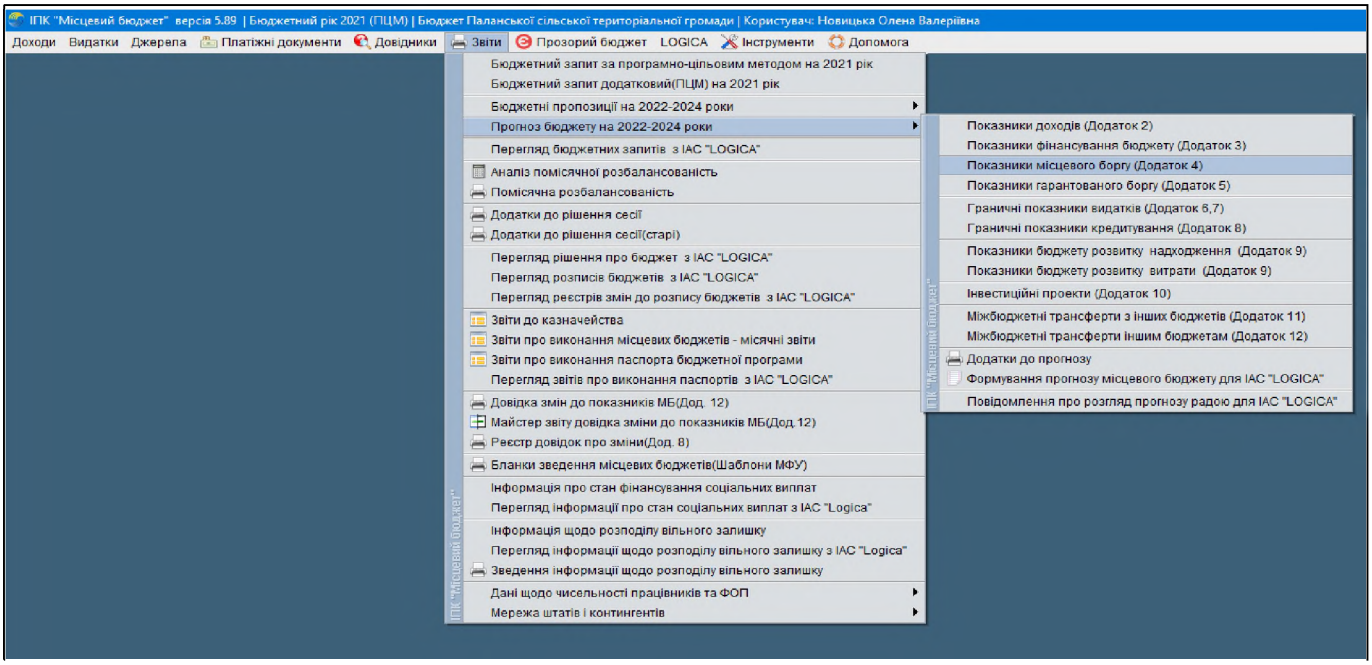

Рисунок 8. Місце розміщення вкладок додатків 2-12 в ІПК «Місцевий бюджет»

Відкриється типова форма середньострокового планування на плановий та прогнозні роки відповідно, яку необхідно заповнити (рис. 9). Далі документ перевіряється на наявність помилок і, якщо помилок не виявлено, зберігається.

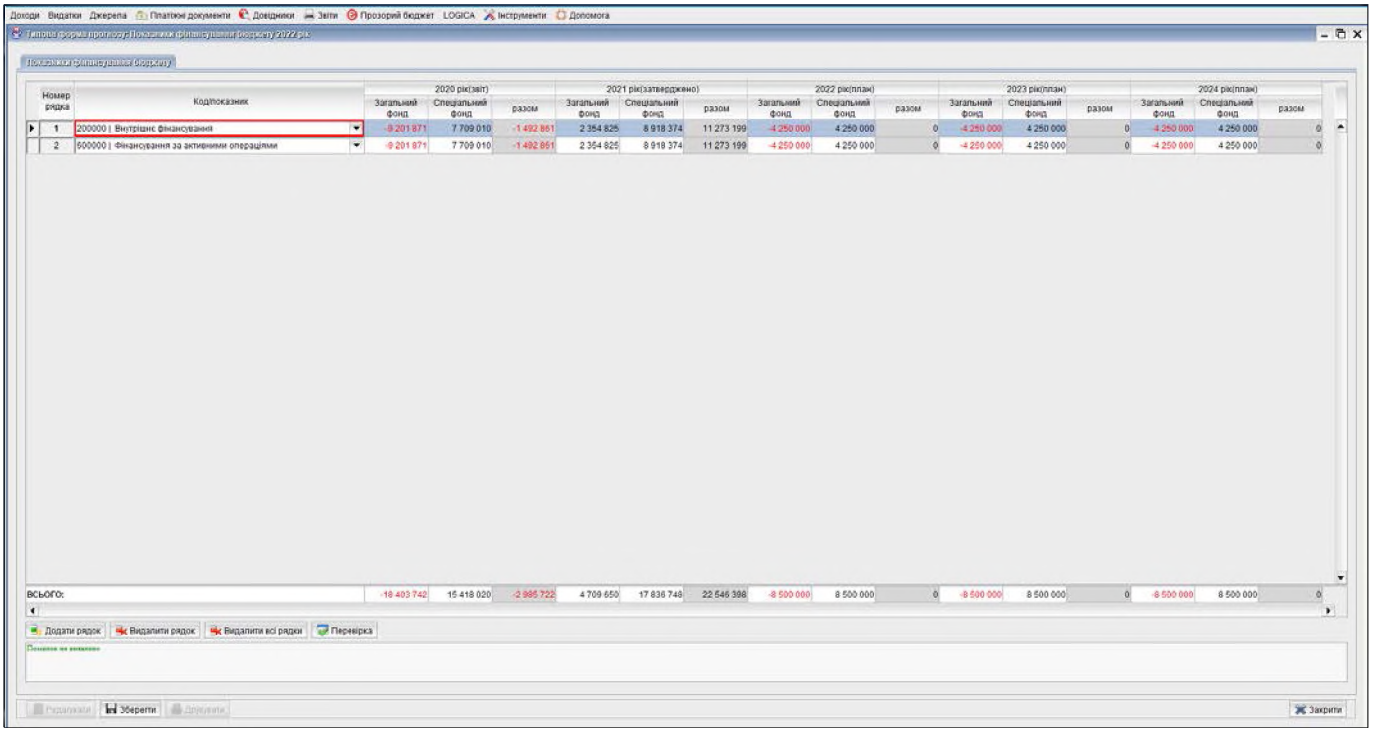

Рисунок 9. Приклад типової форми додатків 3-5 в ІПК «Місцевий бюджет»

Аналогічно заповнюються вкладки прогнозних показників місцевого боргу (Додаток 4) та гарантованого боргу (Додаток 5). Після того, як відкривається типова форма показників місцевого боргу (Додаток 4 до прогнозу місцевого бюджету) та показників гарантованого боргу (Додаток 5 до прогнозу місцевого бюджету) – їх необхідно заповнити вручну використовуючи кнопки «Додати рядок», «Видалити рядок», «Видалити всі рядки» та «Перевірка» (рис. 9). Після заповнення документ перевіряється на помилки. При відсутності помилок зберігається документ, натисканням кнопки «Зберегти».

Після того як ГРК та РК другого рівня надали пропозиції до прогнозів (Форма ПП-1, Форма ПП-2, Форма ПП-3 [7]), місцевий фінансовий орган може переходити до заповнення типових форм граничних показників видатків (Додаток 6, 7) та кредитування (Додаток 8) (рис. 10).

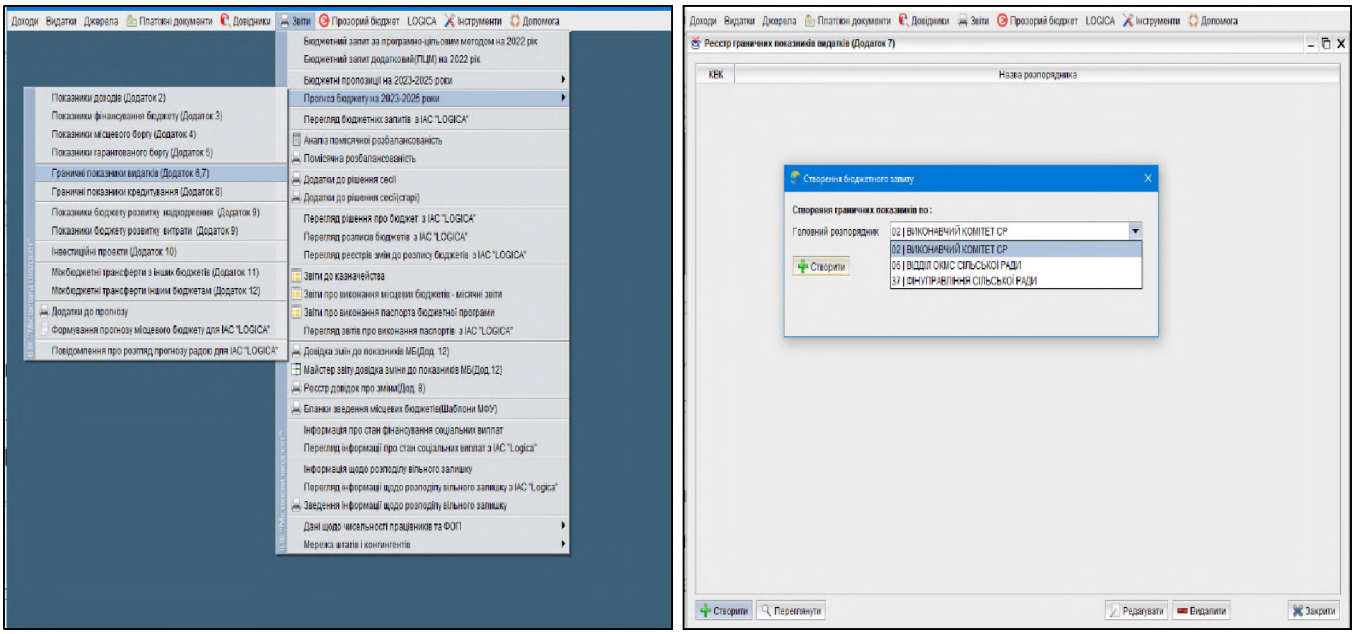

Рисунок 10. Алгоритм розміщення вкладок «Граничні показники видатків (Додаток 6, 7)» і «Граничні показники кредитування (Додаток 8)» та типової їх форми в ІПК «Місцевий бюджет».

Для того, щоб заповнити Реєстр граничних показників видатків користуються кнопками «Створити», «Переглянути», «Редагувати», «Видалити». Створюється таблиця для введення граничних показників видатків натискаючи кнопку «Створити». На екрані з'являється вікно для створення граничних показників і можливість обрати Головного розпорядника коштів, наприклад «Фінансове управління сільської ради» (рис. 10). Натискаємо кнопку «Створити» і з'являється інтерфейс для заповнення граничних показників видатків місцевого бюджету на 3 роки (рис. 11).

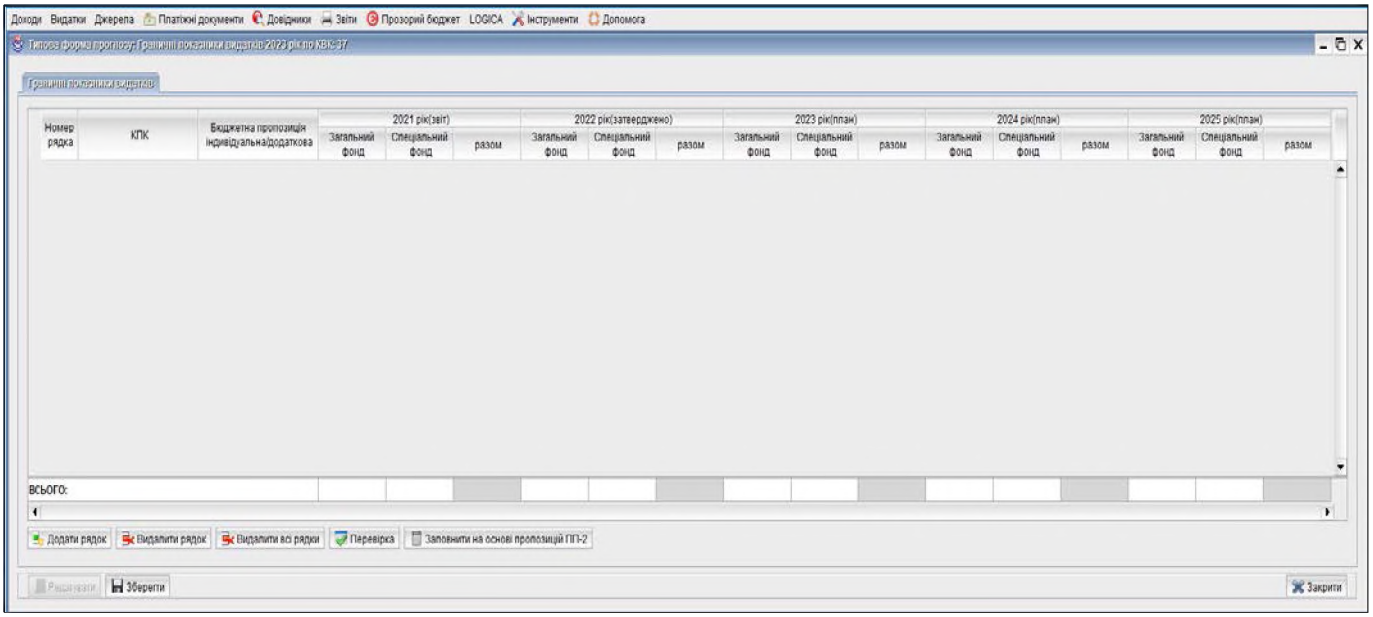

Рисунок 11. Приклад типової форми додатків 6, 7 в ІПК «Місцевий бюджет»

В дану таблицю зводяться ті показники, що були зазначені головними розпорядниками коштів. На основі бюджетних пропозицій формуються граничні показники видатків місцевого бюджету на 3 роки, тому в інтерфейсі зявляється кнопка «Заповнити на основі пропозицій ПП-2».

Після того, як етап формуватування прогнозу місцевого бюджету завершився, необхідно перейти до його друкування. Для цього обираємо вкладку «Додатки до прогнозу» де поряд зображений значок принтера (рис. 12).

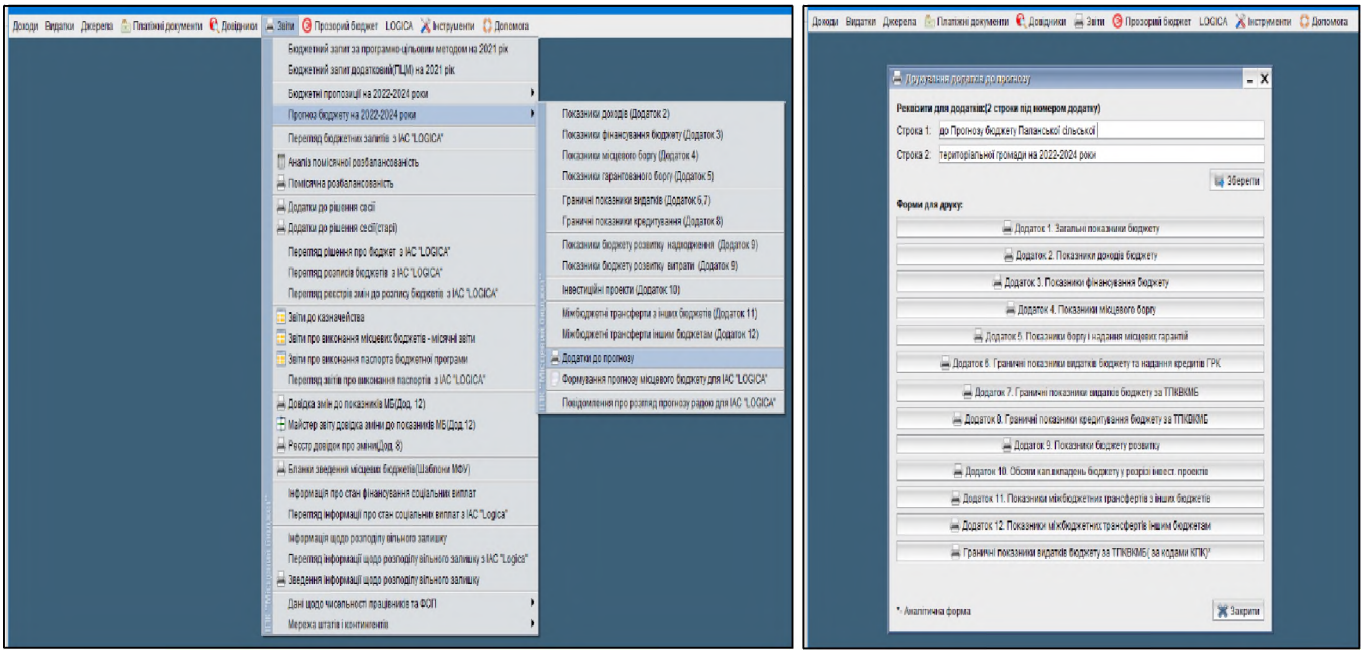
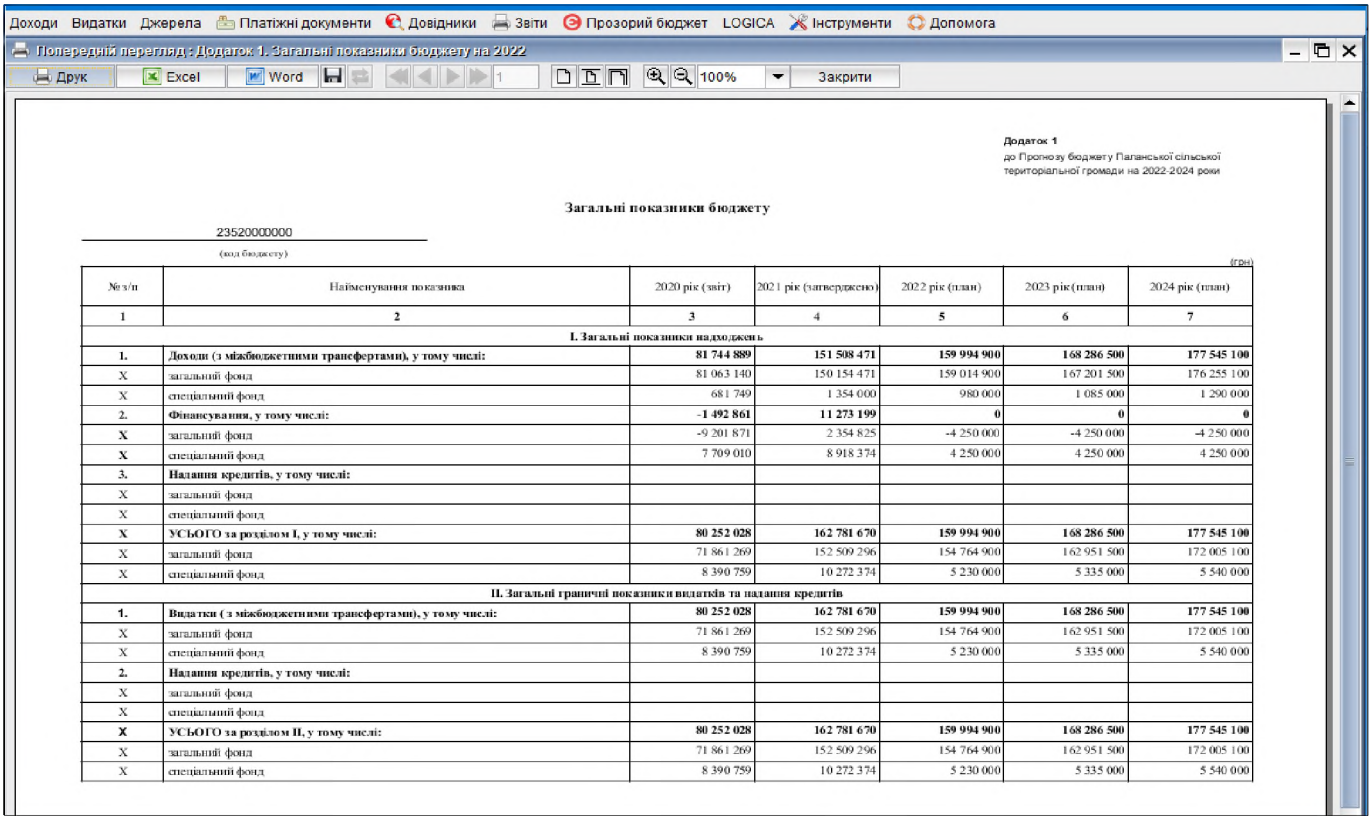

Рисунок 12. Алгоритм розміщення друкованих форм додатків до прогнозу в ІПК «Місцевий бюджет».

Зазначимо, що в системі ІАС «Logica» та ІПК «Місцевий бюджет» де зустрічається значок принтера означає, що є можливість отримати друковану форму цього документу. У даному інтерфейсі (рис. 12) можна відкрити кожен сформований додаток до прогнозу місцевого бюджету (рис. 13) і роздрукувати його.

Додаток 1
до Прогнозу бюджету Паланської сільської територіальної громади на 2022-2024 роки

Загальні показники бюджету

23520000000
(код бюджету)

(грн)

№ з/п	Найменування показника	2020 рік (звіт)	2021 рік (затверджено)	2022 рік (план)	2023 рік(план)	2024 рік (план)
1	2	3	4	5	6	7
	I. Загальні показники надходжень					
1.	**Доходи (з міжбюджетними трансфертами), у тому числі:**	**81 744 889**	**151 508 471**	**159 994 900**	**168 286 500**	**177 545 100**
X	загальний фонд	81 063 140	150 154 471	159 014 900	167 201 500	176 255 100
X	спеціальний фонд	681 749	1 354 000	980 000	1 085 000	1 290 000
2.	**Фінансування, у тому числі:**	**-1 492 861**	**11 273 199**	**0**	**0**	**0**
X	загальний фонд	-9 201 871	2 354 825	-4 250 000	-4 250 000	-4 250 000
X	спеціальний фонд	7 709 010	8 918 374	4 250 000	4 250 000	4 250 000
3.	**Надання кредитів, у тому числі:**					
X	загальний фонд					
X	спеціальний фонд					
X	**УСЬОГО за розділом I, у тому числі:**	**80 252 028**	**162 781 670**	**159 994 900**	**168 286 500**	**177 545 100**
X	загальний фонд	71 861 269	152 509 296	154 764 900	162 951 500	172 005 100
X	спеціальний фонд	8 390 759	10 272 374	5 230 000	5 335 000	5 540 000
	II. Загальні граничні показники видатків та надання кредитів					
1.	**Видатки (з міжбюджетними трансфертами), у тому числі:**	**80 252 028**	**162 781 670**	**159 994 900**	**168 286 500**	**177 545 100**
X	загальний фонд	71 861 269	152 509 296	154 764 900	162 951 500	172 005 100
X	спеціальний фонд	8 390 759	10 272 374	5 230 000	5 335 000	5 540 000
2.	**Надання кредитів, у тому числі:**					
X	загальний фонд					
X	спеціальний фонд					
X	**УСЬОГО за розділом II, у тому числі:**	**80 252 028**	**162 781 670**	**159 994 900**	**168 286 500**	**177 545 100**
X	загальний фонд	71 861 269	152 509 296	154 764 900	162 951 500	172 005 100
X	спеціальний фонд	8 390 759	10 272 374	5 230 000	5 335 000	5 540 000

Рисунок 13. Друкована форма додатків прогнозу місцевого бюджету в ІПК «Місцевий бюджет»

Отже, після того як місцевий фінансовий орган склав прогноз місцевого бюджету, який містить текстову частину та додатки, які є його невід'ємною складовою частиною (текстова частина складається з дев'яти розділів, які містять положення, визначені частиною сьомою статті 751 Бюджетного кодексу, що включають також показники і положення, необхідні для складання проєкту рішення про місцевий бюджет на планований бюджетний період, а Додатки заповнюються та додаються до прогнозу виключно за наявності інформації, яка міститься у них), цей документ передають на розгляд і затвердження до місцевого виконавчого комітету. Після того, як документ пройшов схвалення місцевого виконавчого комітету він переноситься до ІАС «Logica» (рис. 14).

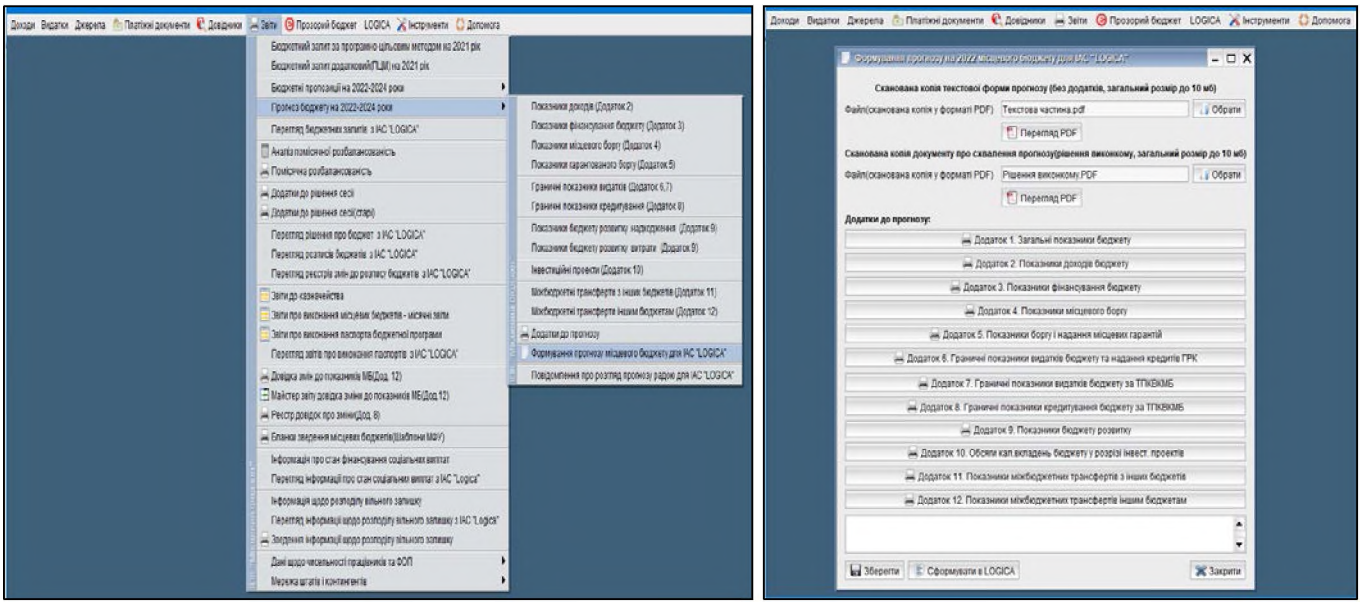

Рисунок 14. Алгоритм передачі прогнозу місцевого бюджету та додатків до нього з ІПК «Місцевий бюджет» до ІАС «Logica».

Як видно з рисунку 14, скановані копії документів у форматі PDF (текстова частина і безпосередньо рішення місцевого виконавчого комітету) завантажуються у ІАС «Logica». Після того як усі необхідні файли додані необхідно натиснути кнопку «Сформувати в LOGICA» (рис. 15).

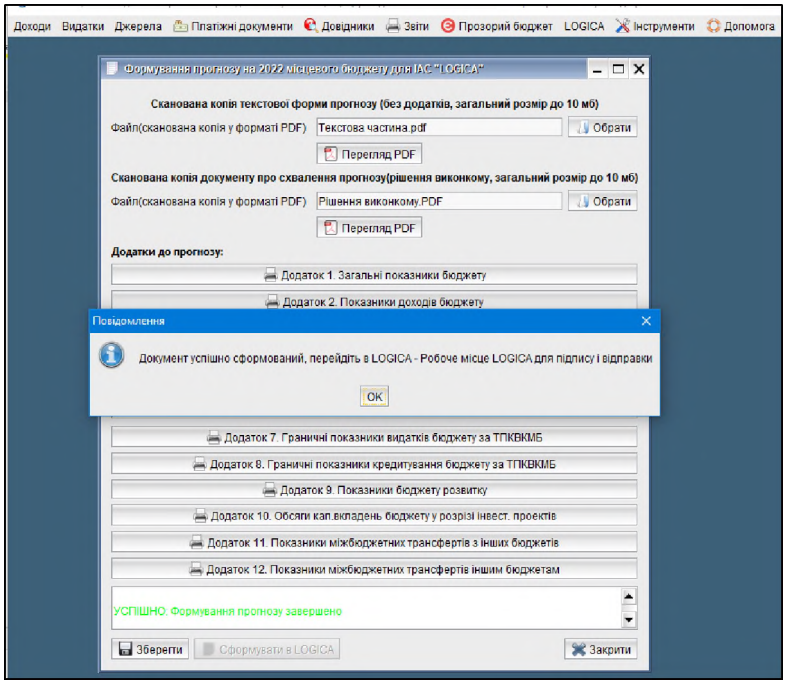

Рисунок 15. Приклад успішно сформованого прогнозу місцевого бюджету на середньостроковий період в ІПК «Місцевий бюджет»

На практиці, деякі додатки до прогнозу місцевого бюджету формуються паралельно один з одним, а не поступово. Така можливість, а у деяких випадках навіть необхідність, яка обумовлена тим, що всі документи складаються у ІАС «Logica» декількома відповідальними особами. Наприклад, для того, щоб головному розпоряднику коштів надати граничні показники необхідно знати розмір видатків, тобто потрібно знати обсяг наявних ресурсів. Відповідно, під час середньострокового бюджетного планування необхідно, насамперед, сформувати показники доходів прогнозу де враховується ресурсна база, яка буде по надходженням, а вже на основі вищезазначеного, ці показники враховуються при складанні орієнтовних граничних показників. Оскільки, як правило, цим займаються різні люди, тому і виникає можливість створювати додатки до прогнозу місцевого бюджету паралельно, а не поступово.

Від ІАС «Logica» у систему ІПК «Місцевий бюджет» надходить пітвердження, що документ успішно сформований, та з'являється вимога підписати цей документ кваліфікованим електронним підписом (КЕП). Після його підписання КЕПом місцевого фінансового органу цей документ потрапляє в ІАС «Logica» і вже потім враховується Міністерством фінансів України для аналітичної роботи.

Прогноз приймається, схвалюється місцевим виконавчим комітетом і виноситься на розгляд сесії відповідної місцевої Ради. У свою чергу, Рада розглядає прогноз місцевого бюджету і або відхиляє його або погоджує і затверджує та підписує оглядовий лист. Про що створює повідомлення про розгляд прогнозу і передає його до Міністертсва фінансів Україїни. Це коротке повідомлення, в якому зазначається дата і номер. З цього моменту бюджет громади на середньострокову перспективу вважається прийнятим.

Висновки. Середньострокове бюджетне планування на рівні ТГ є важливим та необхідним процесом, який дозволяє забезпечити комплексний підхід під час раціонального використання обмежених фінансових ресурсів на середньостроковий період з метою задоволення потреб та інтересів кожного члена громади. Головні розпорядники коштів завдяки місцевим цільовим програмам розвитку контролюють процес виконання результативних показників, які є невід'ємною складовою бюджетного процесу. Середньострокове планування відбувається на плановий та на два наступні за плановим бюджетні періоди. Пам'ятаємо, в процесі реалізації середньострокового бюджетного планування здійснюється щорічний зріз усіх місцевих цільових програм соціально-економічного розвитку ТГ для контролю рівня обґрунтованості розрахунку ресурсів бюджету на середньострокову перспективу. Якісне середньострокове бюджетне планування забезпечує факт використання ІПК «Місцевий бюджет» на рівні місцевих фінансових органів.

Список використаних джерел

1. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки». Розпорядження КМУ № 142-р. від 8 лютого 2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#Text

2. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження середньострокового бюджетного планування. Закон України. Закон. Верховна рада України № 2646-VIII від 6 грудня 2018 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-19#Text.

3. Про внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України. Наказ. Міністерство фінансів України № 336 від 07.08.2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0985-19#Text.

4. Про впровадження в дослідну експлуатацію комп'ютерної програми «Інформаційно-аналітична система управління плануванням та виконанням місцевих бюджетів «LOGICA». Наказ Міністерства фінансів України № 534 від 27.08.2020. URL: https://ipkmb.org.ua/files/manual/783_1139521679.pdf.

5. ІПК «Місцевий бюджет». URL: https://ipkmb.org.ua/index.php/prohramy/ipk-mistsevyi-biudzhet

6. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення підготовки пропозицій до прогнозу місцевого бюджету. Наказ. Міністерство фінансів України № 365 від 23.06.2021. URL: https://ips.ligazakon.net/document/MF21041

7. Гордей О., Рябокінь М., Новицька О., Котух Є., Козій Н. Особливості складання пропозицій до прогнозу бюджетів об'єднаних територіальних громад. Збірник наукових праць Державного податкового університету: електронне наукове видання. 2022. № 2. С. 6-38. DOI 10.33244/2617-5940.2.2022.6-38. URL: https://drive.google.com/file/d/1XtqLAp27Z8K_gTFwZwnXaxrsIC_UXBrn/view

References

1. Strategy for reforming the state finance management system for 2017-2020. Order. Cabinet of Ministers of Ukraine No. 142 dated February 8, 2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#Text [in Ukr.].

2. On making changes to the Budget Code of Ukraine regarding the introduction of medium-term budget planning: Law of Ukraine dated 06.12.2018 № 2646-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2646-19#Text [in Ukr.].

3. On making changes to some orders of the Ministry of Finance of Ukraine. Order. Ministry of Finance of Ukraine No. 336 dated August 7, 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0985-19#Text [in Ukr.].

4. On the introduction into experimental operation of the computer program «Logica Information and Analytical Management System for Planning and Implementation of Local Budgets». Order of the Ministry of Finance of Ukraine No. 534 dated August 27, 2020. URL: https://ipkmb.org.ua/files/manual/783_1139521679.pdf [in Ukr.].

5. IPC «Local budget». Retrieved from: https://ipkmb.org.ua/index.php/prohramy/ipk-mistsevyi-biudzhet [in Ukr.].

6. On the approval of Methodological recommendations for the preparation of proposals for the local budget forecast: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 23.06.2021 № 365. URL: https://ips.ligazakon.net/ document/MF21041 [in Ukr.].

7. O. Hordei, M. Riabokin, O. Novytska, Y.Kotukh, N. Kozii. (2022). Peculiarities of drafting proposals for the budget forecast of united territorial communities. Collection of scientific works of the State Tax University: electronic scientific publication, 2. 6-38. DOI 10.33244/2617-5940.2.2022.6-38. URL: https://drive.google.com/ file/d/1XtqLAp27Z8K_gTFwZwnXaxrsIC_UXBrn/view [in Ukr.].

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Гордей Оксана Дмитрівна, д-р екон. наук, професор, професор кафедри публічних фінансів Державний податковий університет
08201, м. Ірпінь, Київ. обл., вул. Університетська, 31
e-mail: ohordei@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6938-0548
Researcher ID: ABB-7488-2021

Рябокінь Марина Валеріївна, к. екон. наук, доцент, декан факультету фінансів та цифрових технологій, Державний податковий університет
08201, м. Ірпінь, Київ. обл., вул. Університетська, 31
e-mail: marina.riabokin@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6724-9498
Researcher ID: AGZ-6858-2022

Новицька Олена Валеріївна, к. екон. наук, доцент кафедри публічних фінансів, Державний податковий університет
08201, м. Ірпінь, Київ. обл., вул. Університетська, 31
e-mail: elena.novickaja@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6451-7808

Котух Євген Володимирович, к.т.н., д-р наук з державного управління, доцент кафедри комп'ютерних та інформаційних технологій і систем, Державний податковий університет
08201, м. Ірпінь, Київ. обл., вул. Університетська, 31
e-mail: yevgenkotukh@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4997-620X
Researcher ID: AAZ-4022-2021

DATA ABOUT THE AUTHORS

Hordei Oksana, Dr. Econ. of Sciences, Professor, Professor of the Department of Public Finance, State Tax University
University's street, 31, Irpin, Kyiv region, 08201, Ukraine
e-mail: ohordei@gmail.com

Riabokin Maryna, PhD, Associate Professor, Dean of the Faculty of Finance and Digital Technologies, State Tax University
University's street, 31, Irpin, Kyiv region, 08201, Ukraine
e-mail: marina.riabokin@gmail.com

Novytska Olena, PhD, Associate Professor of the Department of Public Finance, State Tax University
University's street, 31, Irpin, Kyiv region, 08201, Ukraine
E-mail: elena.novickaja@gmail.com
Kotukh Yevhen, PhD, Associate Professor Department of Computer And Information Technologies and Systems, State Tax University
University's street, 31, Irpin, Kyiv region, 08201, Ukraine
e-mail: yevgenkotukh@gmail.com

Подано до редакції 09.03.2023
Прийнято до друку 28.03.2023

УДК 336.14 https://doi.org/10.31470/2306-546X-2023-56-174-182

ДЕТЕРМІНАНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ «ЗЕЛЕНОГО» БЮДЖЕТУВАННЯ

Козарезенко Л. В.

Предметом дослідження *є концептуальні засади реалізації принципів «зеленого» бюджетування.*

Метою статті *є дослідження особливостей становлення «зеленого» (екологічного) бюджетування у розвинених країнах світу та країнах з трансформаційною економікою, надання пропозицій щодо можливостей, переваг та ризиків запровадження принципів «зеленого» бюджетування у бюджетному процесі в Україні.*

Метод або методологія проведення дослідження. *У статті для вирішення поставлених завдань було використано сукупність методів наукового пізнання, що дозволило реалізувати концептуальну єдність наукового дослідження. Застосовано системний метод, метод узагальнення, методи аналізу та синтезу, порівняння, наукової абстракції.*

Результати статті. *У статті розглянуто підходи щодо визначення поняття «зелене» бюджетування, екологічне маркування видатків бюджету. Систематизовано чинники, що визначають успішність досягнення Цілей сталого розвитку та роль «зеленого» бюджетування у даному процесі. Визначено необхідність перегляду заходів державної політики у сфері вирішення питань соціального, економічного та екологічного спрямування, збільшення рівня добробуту людей та зниження соціальної нерівності у вигляді нівелювання екологічних ризиків та забезпечення умов гармонійного розвитку екосистем як складової досягнення Цілей сталого розвитку до 2023 року. Досліджено особливості запровадження «зеленого» бюджетування у країнах Європейського Союзу та країнах-членах Організації економічного співробітництва та розвитку, визначено рівень «екологізації» бюджетної системи та бюджетної політики.*

Галузь застосування результатів. *Результати дослідження можуть бути використані у процесі реформування системи управління публічними фінансами у частині удосконалення бюджетного процесу через поступове запровадження екологічного маркування видатків бюджету.*

Висновки. *«Зелений» бюджет може мати значну сферу впливу, пов'язану з вирішенням низки екологічних проблем і починається, в переважній більшості, з маркування статей видатків бюджету, пов'язаних, зазвичай, з досить невеликим переліком екологічних цілей, але такі процеси, все ж, формують основу для поступового вирішення більш глобальних екологічних проблем. Це означає, що першочерговими завданнями запровадження екологічного маркування є розуміння мети таких інструментів бюджетної політики, зокрема, розуміння області проблем, які уряд намагається вирішити таким нововведенням, проведення оцінки того, чи зелене маркування є надійним інструментом рішенням екологічних проблем, а також етапу бюджетного процесу на якому варто розпочинати впровадження зеленого маркування.*

Ключові слова: *цілі сталого розвитку, фінанси, бюджетна система, бюджетний процес, бюджетна класифікація, «зелене» бюджетування, «зелене» маркування бюджетних видатків.*

THE THEORETICAL AND PRACTICAL FOUNDATIONS FOR THE IMPLEMENTATION THE «GREEN» BUDGETING PRINCIPLES

Kozarezenko Liudmyla

The subject of the study *is the conceptual foundations of the implementation of the principles of «green» budgeting.*

The purpose of the article *is to study the peculiarities of the formation of «green» (ecological) budgeting in the developed countries of the world and countries with a transformational economy, to provide suggestions on the possibilities, advantages and risks of introducing the principles of «green» budgeting in the budget process in Ukraine.*

Method or methodology of research*. In the article, a set of methods of scientific knowledge was used to solve the tasks, which made it possible to realize the conceptual unity of scientific research. System method, method of generalization, methods of analysis and synthesis, comparison, scientific abstraction are applied.*

Results of the article*.. The article discusses approaches to defining the concept of «green» budgeting, environmental labeling of budget expenditures. The factors that determine the success of achieving the Sustainable*

 © Козарезенко Л. В., 2023